

H. Lodewijk, een bloeiende gemeenschap dankzij pastoor Vreeburg “Een kostbaar kleinood in ons bisdom”

Rooms, trouw aan de paus, aan liturgie en verkondiging volgens de leer van de Kerk. Dat is de H. Lodewijkparochie. Een parochie waar de Eucharistie, devoties en gebed centraal staan. “De Lodewijk draagt écht het rooms-katholieke geloof uit zoals het is bedoeld,” vertelt Brigitte Eykhout-Werps (52) uit Leidschendam, bestuurslid van deze parochie.

De H. Lodewijk is al lange tijd een ‘keuzekerk’. Mensen vanuit de wijde omgeving van Leiden komen ernaar toe. Jan Dingjan (71), Leidenaar, contactpersoon, ceremoniaris bij de liturgie en bestuurslid: “Parochianen komen uit onder andere Zoetermeer, de Bollenstreek, Voorburg, Leidschendam, Zoeterwoude, Stompwijk, en Nieuw-Vennep.”

In de tijd van de polarisatie in de Nederlandse katholieke kerk, in de jaren tachtig, is de H. Lodewijk erg in trek. “Mensen zochten houvast, die blijvend is. Zij ‘vluchtten’ naar plekken als de Lodewijk, waar liturgie en sfeer vertrouwd zijn. Men weet dat de parochie op één lijn met de Wereldkerk staat en als zodanig niet ‘ouderwets’ is,” vertelt pastoor Smith, sinds een jaar ook pastoor van de H. Lodewijk. Al vanaf eind 2001 is hij pastoor van de Sint Petrus en de OLV Hemelvaart/Sint Josephparochie. “Een stijlvolle en plechtige liturgie, met veel misdienaars en acolieten, bewuste beleving van het kerkelijk jaar, met aan het kerkelijk jaar aangepaste aankleding van de kerk. De Lodewijk is ook in trek als keuzekerk voor stellen die in de kerk willen trouwen, mede door de bescheiden omvang en het prachtige heldere interieur.”

Sacramenten, devoties, gebed

Mevrouw Eykhout: “Vroeger, toen ik nog in Den Haag woonde, ging ik al met mijn ouders naar het zondagse Lof bij – toen – rector Vreeburg. Ik heb nadien een tijd in het buitenland gewoond. Eenmaal terug in Nederland, in 2000, hebben we ons aangesloten bij de Lodewijk. Hier kunnen we ons geloof optimaal bele-

ven. Ik vind voorbereiding op de H. Mis met gebed essentieel. Onze Lieve Heer komt in ons! Vroeger waren er missaals waarin de gebeden stonden. Het is fijn dat nu de gebedenboekjes zijn gekomen, met prachtige gebeden uit onze traditie, die liefde tot God doet groeien. Het gebed is de adem van de ziel, zoals Onze Lieve Heer in de hostie voeding voor de ziel is.” Mevrouw Eykhout vindt het belangrijk dat het gevoel én de eerbied voor de aanwezigheid van de Heer in de kerk weer groeit. “Naar de kerk gaan is belangrijker dan bij de Koningin op bezoek, zei mijn vader altijd.” De Lodewijk is sinds kort ook weer open voor Eucharistische aanbidding, op zaterdag tussen tien en twee uur. Het Sacrament van de biecht is nooit verdwenen uit de Lodewijkparochie. Pastoor Smith: “Vooraf voor kerstmis en Pasen is het druk. Dan hebben we zeker twee priesters nodig.” De ‘Gulden Mis’, in de vroegere liturgie een vast element, is weer terug. Deze Gulden Mis wordt ‘s ochtends in alle vroegte gehouden op de woensdag na de derde zondag van de Advent, met kaarslicht en Adventsliederen. “Voor mij is gebed, in combinatie met Eucharistie en Biecht, de kern van het geloof. Met gebed stel je jezelf open voor God, je geeft Hem de kans om in jou te werken. Het is zó krachtig! We verkrijgen hierdoor meer dan we ons kunnen realiseren,” zegt mevrouw Eykhout.

Jongeren

Jan-Willem Beenakker (23): “Je hóeft tegenwoordig niet naar de kerk. Jongeren willen dat nu. Ik heb ontdekt wat een mooie schat ons geloof is en ga er ook voor en beleef het echt. Ja,

Foto: Hielco Kuipers

Pastoor mgr. dr. Vreeburg, ten tijde van zijn 50-jarig priesterfeest, in ‘zijn’ Lodewijkkerk. (2001)

ook aanbidding en de Biecht. Zonde om die niet ook te gebruiken voor de weg naar God. Het is een soort nieuwe radicaliteit, opnieuw naar de bron. Ik ga naar de kerk voor God en ik voel me thuis in de Lodewijk. De liturgie zit er goed in elkaar en ik ken er veel mensen. Maar ik ga ook wel naar de Joseph. Mijn broertje en zusje zingen daar in het Magnificatkoor. Ik denk ook niet zo in aparte parochies, we zijn kerk met z’n allen samen. Mensen in de jongerengroepen komen vanuit allerlei parochies. Misschien is dat denken in parochies meer iets van vroeger. Verder ben ik echt niet zo heilig hoor. We

moeten gewoon ons best doen.” Smith: “Ik merk dat ook jongeren het prettig vinden dat de Mis de vaste lijn aanhoudt van de Kerk en zo wereldwijd herkenbaar is en niet afleidt van de kern. Er zijn natuurlijk verschillende stijlen om de Mis verder te ‘omkleden’, zoals bijvoorbeeld bij Emmanuel, de broeders van Sint Jan of de Charismatische Vernieuwing.”

Pastoor Vreeburg

Pastoor Vreeburg is onlosmakelijk met de H. Lodewijk verbonden. Meer dan 25 jaar is hij pastoor geweest. In die tijd stond hij bekend als dé pastoor van Leiden. Smith: “Pastoor Vreeburg heeft de parochie door een voor onze kerk moeilijke tijd heen geloodst. Een priester met een onvermoeibare inzet. Ik blijf me een uitspraak van hem herinneren: ‘Van een Mis lezen word je niet moe.’ Hij trok ook veel jongeren naar zijn kerk. Onder zijn bezielende leiding zijn veel priesterroepingen ontstaan en roepingen tot religieus leven.” Pastoor Vreeburg bleef, ondanks alle veranderingen die zich binnen en buiten de Nederlandse Kerk voltrok, trouw aan de leer en de liturgie van de Wereldkerk. Ook het zondagse Lof is niet verdwenen. “Er zijn tijden geweest dat je in Leiden voor een échte Heilige Mis naar pastoor Vreeburg in de Lodewijk moest gaan,” zo weet Jan-Willem Beenakker. Jan Dingjan heeft nog gediend bij de eerste H. Mis van pastoor Vreeburg in 1951. “Pastoor Vreeburg, een échte Leidenaar, is erg belangrijk geweest voor de Lodewijk. Hij heeft er een bloeiende gemeenschap van gemaakt. Een principiële man, een rots in de branding,” aldus Dingjan. Ook de opvolger van pastoor Vreeburg, pastoor De Water, heeft met inzet het liturgisch aanbod volgehouden.

De toekomst?

Smith: “Onze verbondenheid met de Wereldkerk willen we houden. Dat geeft duidelijkheid én toegankelijk-

Vijf eeuwen kerk aan de gracht

De geschiedenis van de H. Lodewijkkerk gaat terug tot 1477. In dat jaar krijgt de Broederschap van Sint Jacobus toestemming om twee huizen aan het Steenschuur in te richten als gastenverblijf voor pelgrims. Leiden is dan een belangrijke plaats op de route naar het graf van de Heilige Jacobus de Meerdere in Santiago de Compostela in Spanje. Bij het gastenverblijf komt ook een kapel, de Sint Jacobskapel. Deze kapel kennen wij – zij het in een in de loop van de eeuwen aangepaste vorm – als de kerk van de H. Lodewijk. De toren heet tot op de dag van vandaag Jacobstoren. De voorgevel van de kapel wordt in 1538 voltooid. Op deze gevel is nog steeds de ‘Jacobsschelp’ te zien.

Saaihal

Later in de 16e eeuw daalt de populariteit van de Santiago-bedevoarten. De Broederschap kan het gasthuis en de kapel niet meer betalen en verkoopt het complex aan de Pieterskerk. Die verkoopt het in 1567 door aan het Stadsbestuur, dat er eerst een korenopslagplaats van maakt en later een keuringshal voor ‘saaien’, een bepaald soort Leids textiel. De toren wordt verfraaid en krijgt een spits. Later wordt het interieur aangepast aan de eisen van een goede keurlocatie. Er komen muren in en etages. Eind zeventiende eeuw zakt de textielindustrie in en wordt het gebouw verhuurd aan enkele gilden.

Kruitramp

Rond 1800, tijdens de Franse tijd, bestaan er in Leiden relatief veel katholieke schuilkerken, die vanaf de straat niet als kerk herkenbaar zijn. Zo is er ook één aan de Appelmarkt, nu Nieuwe Rijn tussen de Hooigracht en de Middelstegracht. In 1796 wordt de staatskerk afgeschaft en kunnen katholieken hun kerken weer aan de weg gaan bouwen. Dat gebeurt dan al hier en daar elders in het land. In 1806 wordt Lodewijk Napoleon koning van Holland. In 1807 ontploft in de gracht aan het Steen-

schuur een kruitschip. De ravage is enorm en er vallen ruim 150 doden en honderden gewonden. Lodewijk Napoleon komt onmiddellijk langs. Hij stelt Jan Giudici aan als directeur-generaal over het getroffen gebied.

H. Lodewijk

De schuilkerk aan de Appelmarkt heeft ook zware schade opgelopen en pastoor Bernardus Ocke laat zijn oog vallen op de veel grotere Saaihal, die ook grote, maar niet onherstelbare, schade heeft opgelopen. Het lukt om de Saaihal tot ‘kerk van Roomsgezinden’ te laten dienen. Jan Giudici wordt architect. De saaihal krijgt de kapelvorm weer terug, met een interieur in classicistische stijl. De dankbaarheid van pastoor Ocke jegens

Pastoor Bernardus Ocke (1755-1816)

Koning Lodewijk is groot en hij verzoekt hem de kerk aan zijn patroonheilige, de Heilige Lodewijk, te mogen wijden. Dit wordt toegestaan en op 17 oktober 1809 wordt de kerk van de Heilige Lodewijk feestelijk in gebruik genomen: de eerste, aan een openbare straat gelegen, herkenbare Leidse katholieke kerk van na de reformatie. Na het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in 1853 wordt de H. Lodewijk geen zelfstandige parochie, maar een bijkerk van de Sint Petrusparochie aan de Langebrug. In 1953 verkrijgt de H. Lodewijk de status van zelfstandige parochie. Kort daarna vindt uitbreiding en restauratie plaats. In 2004-2005 wordt de kerk opnieuw gerestaureerd, net als het uit 1769 stammende monumentale Mitterreither-orgel.

Bron: Lodewijk in Leiden, Geschiedenis van kerk en orgel, 2005

heid. Iedere gelovige of priester, waar dan ook vandaan, kan zó aansluiten. We blijven de nadruk houden op de (dagelijkse) Mis, de Eucharistische aanbidding en devoties.” Er wordt nu ook één keer per maand een volledig Latijnse Mis gecelebreerd. Het gedenken van heiligen blijft belangrijk en openstaan voor de nieuwe kerkelijke bewegingen. Pastoor Smith: “Ik merk dat wat ‘diaconie’ wordt

genoemd, wordt beleefd in de persoonlijke zorg voor elkaar en de ondersteuning van projecten elders in de Wereldkerk. De Lodewijk is een uniek fenomeen, een kostbaar kleinood in ons bisdom.” Mevrouw Eykhout: “Ik zie de toekomst van de Lodewijk heel positief en heb een groot vertrouwen in de Goddelijke Voorzienigheid. Maar je moet er wel met hart en ziel voor blijven bidden en je best doen natuurlijk.”